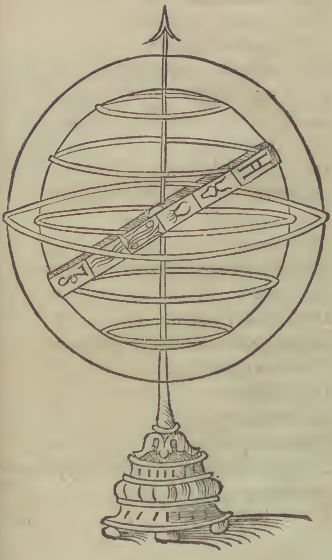
COMPENDIVM

IN SPHAERAM PER Pierium Valerianum Bellunensem.

16

CAPITA QVAE TRACTANTVR, SVNT HAEC.

AD

AD ILL. ET MAXIME REVEREN. ADOLEſcentem Alex. Farneſium Card. S. R. E. Vicecancell. Pierij Valeriani Bellunen. Compendium in Sphæram.

QVOD quæris, Alexander Cardinalis Ampliſs. terrarũ ſitum tibi breuiter deſcribi, quæris quidem rem & ſcitu iucundã, & ſtudiis tuis apprime neceſſariam. Nam ſiue poetas, ſiue hiſtoriam, ſiue oratores legas, quæ tuæ ſunt adoleſcentiæ primæ delitiæ, quoquò te uerteris, rei iſtius cognitio tibi fuerit opportuna. Inuitat uero te ſapientiſsimi, eruditiſsimiq́ue aui tui exemplum ad ea omnia ſtudioſius conſectanda, per quæ ille ad ſummũ rerum culmen euectus eſt: atque eos tibi primos in diſciplinis gradus conſtituiſti, qui ad humani ingenij captum propinquiores eſſe uideãtur: ut gradatim inde ad reliquarum ſcientiarũ cognitionem, & conſummatiſsimã, qua ille plurimum pollet, doctrinam progrediaris. Macte igitur hoc animo, qui quẽ auum refers nomine,

ſapientia etiam æquare contendas. In quo ſpero Deum Opt. Max. optatis tuis facillime reſponſurum: tu modo hac præditus indole, his honorum auſpiciis, tótq; eruditiſsimorum hominum, quos domi alis, auxilio communitus paululum quid enitere, dum inſtitutum curſum arripias, reliqua negotio minimo, ac ſine puluere conſecuturus. Quoniā uero terræ ipſius ſitus, deſcriptio, dimēſioq́ue ad cæli rationem accommodanda eſt, de cælo prius, cæliq́ue partibus diſſerere quàm breuiſsime apertiſsiméq; poſſem neceſſarium exiſtimaui: quòd hæc præſertim pars ut latina dictione tradatur deſiderari hactenus uiſa eſt. Fuerunt enim plerique etiam Latini homines, qui rem minus latine in uulgus edidere, quamuis cætera diligenter examinarint. Curauimus autē ut ea eſſet in inſtitutione noſtra facilitas, ut tenera quælibet ætas doctrinæ huius capax fieri poſſet. Nam & ſuperflua pleraque, ne inepta dicam, quæ pleriſque faſtidium afferre conſuerant, à me ſummota reiectáque ſunt, eáque tātum admiſſa, quæ ad ſimplicem ſphæræ ipſius cognitionem neceſſaria uidebantur. Illa autem quæ poſtea ſubſequuntur, ad orbis geographiam pertinentia, unoquoque uel mediocriter erudito commonſtrante, uel tuo ipſius

ſtudio

ſtudio facillime conſequeris.

DE TOTA MVNDI machina.

ILlud uerò primum omnium tibi fuerit mente concipiendum, terram hanc, quam incolimus uniuerſam unà cum aqua circunfuſa, ac illi intra ſupraq́ue, & infra etiam adhærescente, pilæ cuiuſdam obrotundæ modo conſiderari debere: quam circùm aër undequaque diffuſus circumplectitur: eodemq́ue modo aër à circunfuſo igne confouetur. Quatuor enim his ſimplicibus, terra quippe, aqua, aëre, & igne omnia conſtãt, quæ mox in uarias rerum ſpecies conformantur. Supra corpora hæc, ut fieri poteſt, orbicularia ſeptem Planetarum orbes alterum alteri inſtar corticum cepis incumbentes aſtronomorum ſubtilitas adinuenit, Lunæ ſcilicet, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, & Saturni. Supra Saturni ſphæram ſtellarũ fixarum orbis eſſe creditur.

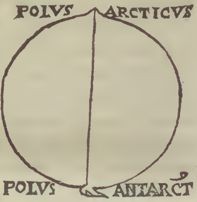
Huc uſque humanæ uis aciei fertur, totúmque cæli ambitum igneis quibuſdam clauis confixũ arbitratur. Supra tamen ſtellas cælum aliud eſſe fertur, quod primum mobile antiqui ſapientes uocant, utpote quod ſummi Dei (neque enim aliter credendum eſt) imperio concitatum, aſſidua rapidiſſimáque uertigine ruens ab oriente occaſum uerſus, mox ab occaſu ad orientis terminum ſeſe circumuoluit: trahítque ſecum & ſtellarum fixarũ orbem, & planetarum omniũ ſphæras. Quãquam illæ, uti uidebimus inferius, relu-

reluctabundæ eo lentius aliæ, celerius uero aliæ trahuntur, quo primo illi orbi rapidißimo uel propinquores, uel longinquiores fuerint. Iuniores decimam adinuenerunt ſphæram, cui non nulli pernicitatem eam attribuerunt: alij cõtrà perpetuam rerum diuinarum quietem in ea ſtatuerunt: ubi ſcilicet diuini ſpiritus, piorúmque animæ adſiſtant Deo: æternáque omnino tranquillitate perfruantur. Sed enim hoc hic diſputare noſtri non eſt inſtituti: qui ad ſimplicem quandam cæli traditionem properamus. Scias tamen inter aſtronomos & philoſophos de cæli orbibus minime conuenire, neque etiam de planetarũ ſitu & ordine: ſed nos hæc tibi, ut à pluribus traduntur exponẽtes, quæſtiones in aliud tempus differemus.

DE POLIS.

ESto igitur cælum, ut uno omnia uocabulo complectamur, ad pomi huius, quod nunc præ manibus eſt, ſimilitudinem orbiculatum. (utar enim hoc ad partem, qua de nũc agimus, ſatis idoneo) Vertitur hoc, ut diximus, ſupra terram ab oriente occidentem uerſus: & ab occidente ſub terra ad orientem, eo uſque, unde ma-

ne ferri cœperat, quatuor & uiginti horarum ſpatio. Cardines, quibus inniti uidetur, aut circa quos uerſatur, duo, poli græco uocabulo nuncupantur. πολῶ enim uerto eſt. Horum unus, pomi ſcilicet uertex hic ſummus, unde flos abijt, arcticus appellatur ab Vrſa, quam poetæ in cælum relatam fabulantur. Arctos enim græcis, latinis Vrſa. In hanc autem mutatam fuiſſe Caliſto legiſti apud Ouidium. Alter qui huic oppoſitus è regione eſt, Antarcticus uocatur uocabulo ipſo oppoſitionem indicante: quem nos in pomi pediculo ſtatuamus. Hos autem aſtronomi, mundi Polos uocant, propter prærogatiuam primi cæli, ad cuius rapidiſſimæ uertiginis celeritatem reliqui omnes orbes, uti paulo ante dicebamus, eodem ferè uigintiquatuor horarum ſpatio circunferuntur.

DE AEQVINOCTIALI.

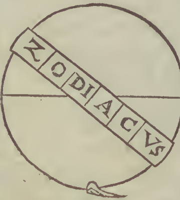
AB his punctis tota desumitur cæli dimensio. Primò enim circulus æquo ab utroq; interuallo distans per pomi tuberositatẽ ducitur: qui

æquinoctialis appellatur, ea scilicet de causa quòd Sol unoquoque anno huiusmodi circulum his attingens, dies noctibus pares facit.

DE ZODIACO

DIssecat hunc per obliquum fascia quædam lata, dimidia sui parte ad arcticum obuersa, altera ad antarcticum inclinata, quæ à 12. animalium formis, quibus insignita perhibetur, zodiacus circulus Græcis nuncupatur, signifer Latinis: qui duodecim

figuras eas signa uocant. Horum primus Aries, qua primū parte ab æquinoctiali zodiacus diuertēs in arcticum cœpit porrigi, inde Taurus, & huic proximum Geminorum signum: compendiosis autem notis ita figurantur, ♈. ♉, ♊. Posteaquam per tria hæc signa arcticum uersus obliquo tramite progressum est, reflecti incipit fascia, & ad æquinoctialē rursus redire, quem tribus itidē distincta signis, Cancro scilicet, Leone, & Virgine, quorum hæ notæ sunt, ♋. ♌. ♍. simul ac attigit, inde antarcticum uersus ab æquinoctiali dilapsa, trium adhuc signorum spatio, quæ sunt Libra, Scorpius, Sagittarius, quæ ita notantur. ♎. ♏. ♐. exporrigitur. Mox pertæsa loci ab infima ea regione ad æquinoctialem rursus sursum uertitur, aliis tribus signis Capricorno, Aquario, Piscibus insignita, quæ ad hūc modum figurantur, ♑. ♒. ♓. Hic uero circulus nec non omnes, quotquot in sphæra nominātur, in duodecim has primū partes, ab ipsis scilicet signis diuiduntur: mox unaquæque pars 30 gradibus ita appellatis distinguitur, atque ita totus uniuscuiusque circuli ambitus trecētis & sexaginta gradibus dispescitur. Latitudo zodiaci per duodecim circiter gradus extenditur. medium eius qua parte plurimum abit, ab æquino-

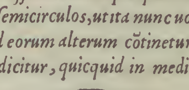
ctiali

ctiali distat gradibus tribus circiter & uiginti. Habet uero zodiacus & ipse polos suos, quibus quidem zodiaci polis innixi orbes cælorum omnes, qui sub fixarum stellarum cælo sunt, motu quodam suo uersantur, de quo inferius loco suo dicetur.

DE REGIONIBVS SIGNOR.

AB his polis circuli ducti qui unius cuiusq; signi terminos secent, uniuersum sphæræ corpus in 12 partes æquales diuidunt, ueluti si peponem quis in 12 portiones æquas dissecaret. Et quicquid inter duos huiusmodi semicirculos, ut ita nunc uocem, ab uno polo ad eorum alterum cōtinetur, eius signi regio esse dicitur, quicquid in medio continuerit. Inde stella quæuis extra zodiaci spatia quantumlibet procul sita, in A-

riete, uel Tauro, uel Geminis esse perhibetur.

ET quoniam unumquodque signum gradibus, uti dictum, 30 constat: eodem modo per gradus uniuscuiusq; terminos ductæ in angustum lineæ per polos suos, efficient, ut quo etiã gradu huius uel illius sideris stella quælibet toto cælo contineatur, appareat. Sed hæc non nisi in sphæra solida discerni possunt.

SIGNA QVIBVS PLAnetis addicta.

OEcodespotas autem docere loco hoc congruum uidetur, siquidem aiunt astronomi ex planetis Solem uni Leoni præesse, uni uero Cancro Lunam: reliquos, duobus singulos signis esse præfectos, Saturnum quippe Capricorno, & Aquario. Ioui subijci Sagittariũ, & Pisces: Marti Scorpium, & Arietem: Veneri Librã unà cum Tauro: Virginem & Geminos Mercurio. Cuius rei compendium hac figura subiecimus.

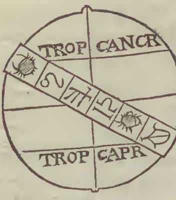
DE

DE TROPICIS

Sed enim ut ad circulos reuertamur, summus ille locus, quo per tria prima signa zodiacus attolli nobis uidetur, medio suo circulum diurna uertigine describit, qui tropicus Cancri nuncupatur, qui scilicet Cancro incipiente, flecti ad inferiora ipsa incipit fascia: Latini conuersionem æstiuam appellauere. Simili ratione locus infimus, quo s. peruenerat Sagittarius, &

unde Capricornus in sublime attolli cœperat. aliũ eadem uertigine circulum delineare fingitur, qui Capricorni tropicus, ob conuersionem scilicet ipsam, ab

astronomis uocatur, ab æquinoctiali uterque distans 23 gradibus.

DE ARC. ET ANT AR. CIRC.

PRoxime autem *ad polum circulus alius effingitur, quem circunactus zodiaci polus, uti paulo superius dictum, describit, atque is Arcticus ab Vrsæ imagi-*

ne dicitur, è cuius regione alter quoque huic similis ad alterum polum statuitur, ab inferiore zodiaci polo signatus, quem antarcticum circulum appellauere, hi quoque gradibus circiter 23 à polo distantes.

DE

DE COLVRIS.

SVnt uero alijduo circuli, Coluri nũcupati, quorũ unus per puncta, ubi æquinoctialis à signifero dissecatur, & per polos mundi ducitur: alter pariter per utrosque tam mundi quàm etiam Zodiaci polos, & puncta illa, quæ tropicos signant, trahitur, sphæra omni per duos huiusmodi circulos in partes quatuor æquales partita: ideóque Coluri, quasi dissecti & imminuti nuncupantur, quanuis nõnulli eorum rationem supra finitorem tantum æstimarint, ideóq; ridicula quædam de nomine somniarint. Atque omnes hi quidem circuli, firmi, stabilésque, eodem semper tenore modóque, omnibúsque regionibus ijdem statuuntur.

DE CIRCVLIS MOBILIBVS.

MOx & alij duo circuli non ijdem omnibus regionibus, neque eodem omnibus tenore modóque: sed prout unus quisque locus

exortum, aut occaſum uerſus ſitus eſt, & ab æquinoctiali magis minúſue remotus, mobiles, & ad unius cuiuſque loci perſonæúe ſitum accommodati.

DE HORIZONTE.

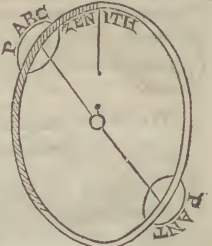
HOrum unus, qui quidem partem eam cæli diſſecat, quam oculis quoquouerſum in orbem circumacti dimetimur, horizon Græcis dicitur, Latinis finitor, aut terminator. Relinquit is ſcilicet dimidium cæli nobis intuendū: reliquum, inferius poſitum è conſpectu adimit. Quæ pars ſupra finitorem nobis inſpicienda concepitur, illud eſt ſuperius hemiſphærium: quæ uero ſupprimitur, inferius hemiſphærium nūcupantur.

DE MERIDIONALI.

ALter ex mobilibus circulis meridionalis uocatur, qui ſ. per arctici poli punctum & cæli

cæli locum eum, qui perpendiculariter capiti nostro incumbit, ducitur, & per dissectum, ubi fors tulerit, æquinoctialem ad polum usq; antarcticum descendit, eoq; omni hemisphærio decurso ad arcticũ emergit. Circulũ

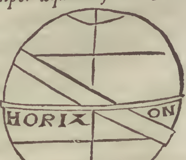
hũc, ubi ubi loci fuerimus, cũ Sol attingit, meridies est nobis, merinoctium Antipodibus. Atq; hic tibi uarius, pro ut occasum aut exortum uersus tetenderis. Neque grauabor tibi dicere cæli punctum illud quod uniuscuiusque uertici ad perpendiculum imminet, zenith barbaro quidẽ uocabulo, sed astronomis nostris paßim iam recepto, nuncupari. Hi duo igitur imaginarij circuli mente concipiendi, ut pro locorum mutatione, per unum, poli altitudinem supra horizontem nostrum, atque ita, quantum à tropico, uel arctico, uel alijs circulis intra polos descriptis recedimus, edoceamur: per alterum uarius eclipsium apparitiones, & locorum interualla, quæ intra ortum & occasum inter hos & illos in-

cidunt, ad certam reduci posse dimensionem. Hinc uero sphæræ, modo rectæ, modo obliquæ consideratio sese offert, quæ quidem non otiose fuerit examinanda. sic igitur super ea philosophemur.

DE SPHAERA RECTA & obliqua.

Sphæra porro alia recta, alia obliqua dicitur. Recta quando Horizon utrunque polū secat, & populis, quibus ea ita sita est, dies & noctes semper æquales sunt, quod tota torrida zona ferè accidit, de qua paulo inferius disseremus. Rectam etiam nonnulli uocant, ubi polus uertici nostro imminet perpendiculariter, & æquinoctialis est Horizontis loco. Et ubi ea est, uniuersus

uerſus annus nocte una ſemeſtri conſtat. Atq; hæ regiones illæ ſunt, quæ glaciales appellãtur, antiquis quidem parum cognitæ, noſtro autem tempore multorum diligentia, pertinacíque labore perquiſitæ, peruiæque iam omnibus factæ.

Obliqua, quando alter polorũ magis altero ſupra Horizontem attollitur. Et tunc contingit per annũ noctes & dies inæquales eſſe, incrementũq; id

eò magis augeri, quo magis zenith ad polum appropinquat. Idque accidit duabus zonis, quas tẽperatas nuncupamus, quæ ubi, & cuiuſmodi ſint, inferius apparebit.

DE MOTV SOLIS ET aliorum planetarum.

Zodiacum medium diſſecat linea quæ uocatur Ecliptica, ſub qua Sol aſsidue fertur, neque ab ea unquam uel tantillum aberrat. Sub eodem zodiaco feruntur & planetæ reliqui, Sole quidem liberiores, ſed Luna cohibitiores,

tiores, excepto Marte, qui plurimmm excedit. Nam alij parum quid ultra eclipticam transgrediũtur. Luna liberius, intra tamẽ zodiacum, per quinque quippe gradus supra uel infra progressa spatiatur.

Mars ad octo interdum gradus ab ecliptica declinat. Duodecim illæ zodiaci partes, quæ signa uocantur, triginta singulæ, uti dictũ, gradibus distinguuntur: atque ita zodiacus omnis in trecentos sexaginta gradus distribuitur. Sol autem diebus singulis ab occidente orientem uersus nixus unoquoq; die gradum unum, minutis interdum aliquot superantibus, interdum deficientibus progreditur, quanuis primi mobilis impetu raptatus 24 horarum spatio in contrarium ab oriente occidentem uersus rapiatur: atque ita 360 dierum spatio Sol uniuersum zodiacum perambulasse deberet. Sed enim, uel quia in tropicis obeundis nescio quid moræ cõtrahit, ut ueteres opinabantur, uel, ut iuniores deprehẽdêre, in unoquoque ferè gradu minimũ quid

quid quotidie superest. quinque insuper dies & horæ sex accedunt, antea quàm annuo decurso spatio ad punctum perueniat, unde ferri cœperat: sitque annus ipse ex 365 diebus, & horis sex, quæ quidem horæ quarto quoque anno supputatæ diem unũ efficiunt. Vnde Aegyptij, qui annum suum perfectum quadriennio quoque metiebantur, annũ hunc cõmunem per descriptam iugeris quadram figurabant. Erat uero hæc termini cuiusdam signũ. Singula enim iugera quatuor apud eos terminis insignita erant. Quartus itaq; quisq; annus, apud nos, uno plus reliquis die, maior est: isque uulgo, bis sextus appellatur, propterea quòd eo anno bis scribitur, sexto Cal. Martias. Nã 24 Febr. diui Matthiæ uigilia celebratur, atque ita festus eius dies in 25 differtur, nihilosecius tã die uigiliæ quàm die festo, 6 Cal. Martias dicimus. Luna simili motu ad orientem & ipsa tendit, quanuis ea quoque ui primi mobilis in aduersum trahatur. Sed enim, uel quia plurimum distat ab ea ui, uel quia orbem omnium minimum sortita est, quod iter annuo Sol spatio dimetitur, ipsa septem & uiginti dierum spatio superat, mox biduum consumit in assequẽdo Sole, qui iam unius ferè signi spatium transierat. Atque ita fit, ut nono

ſemper & uiceſimo peracto die ſub Sole tranſeat, atque illum mox prætereat: diciturque Lunæ coitus cum ea ad gradum punctūq; , in quo Sol eſt, applicuerit. Saturnus ex planetis, quod Sol anno uno, Luna eo dierum paucorum ſpatio metiuntur, cum proximus ipſe ſit cælo rapidiſsimo, maiorem uim patitur, uel quia maiore fertur orbe, 30 annorum ſpatio zodiacum perambit: Iuppiter 12: Mars biēnio: Venus, atq; Mercurius eodem ferè cum Sole curſu feruntur, ſed modo eum antecedunt, modo ueluti curſu delaſſati iungunt iter: modo pares conferunt cū eo greſſus, de quibus ſuæ ſunt apud Aſtron. traditiones. Octaua etiam ſphæra, quæ, ut plurimorum eſt opinio, ſtellas fixas continet, naturali motu fertur in Orientē: ſed quia primo mobili uicina eſt, longe maiorē patitur uim. Hinc accidit ut non niſi centum annorum ſpatio per gradum unum promoueri poſsit. Sed Aſtronomi plerunque minorem annorum numerū deprehendêre. Conſtat tamen ab Auguſti Octauiani tempore ad hanc uſq; diem, qui anni fluxere 36 ſupra mille & quingentos, Solem quatuordecim fermè dies progreſſum. Nam eo tempore, ut obſeruat Plinius brumæ dies uigeſimo quinto Decembris erat: quo die natus eſt Chri

ſtus

ctus assertor noster. Bruma uerò, si ea est ingressus Capricorni, nunc est, ut plerique supputant, statim ab eiusdem mensis undecimo: Græci tamen brumã & tres alios cardinales octauo omnes gradu Capricorni, Arietis, Cancri & Libræ statuunt. sed hæc alia est cõsideratio. Diligentiores quidam undeuiginti dies deprehendêre, qui iam deberent intercalari. Quare nisi annus aliquando corrigatur, ut Leonis X. tempore sapientissimus auus tuus, Max. hodie Põt. faciendum censebat, futurum olim est, ut salutis nostræ natalitij dies, qui brumales olim erant, in uernum tẽpus inuadant, pascha in æstatem. Sed nos hanc ipsis rerũ dominis curam, & tibi fors, ubi adoleueris, relinquemus, & quod instituti operis munus exigit, prosequemur. Supersedebo uero hic de nona sphæra tibi quicquã differere: quam nouem & quadraginta milliũ annorum spatio aliorum planetarum instar aduolui tradunt. Eius enim speculatio alterius est negotij. Neque tamen dissimulabo antiquorũ quorundam opinionem, qui motum unum tantum in cælestibus huiusmodi corporibus existimarunt. Omnia scilicet uelut equos è carceribus, uno emissa signo, ab oriente occidẽtem Solem uersus cursum arripuisse. Accidisse uero, ut

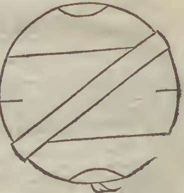
Sol metas omnes circũactus uno gradu segnius eò rediret, unde ferri cœperat: ita & planetæ alij aut plus, aut minus properarint, ut Luna omnium tardißime aduentasse uideatur. Neq; tamen ab agitatione cessatum, sed institutum, ut quibus planeta quisque uiribus contendere poßit, eo feratur nixu, neque cogatur quicquam ultra uires suas attentare. Atque hos esse defectus uarios uolũt, de quibus poetæ meminerint, pro spatij scilicet modo, quo fuerint à primo mobili superati. Alij alios atq; alios motus excogitarunt, quos importunum esset hic enumerare, cum nihil aut parum ad sphæræ fabricam faciat. Suus tamen his alibi erit locus.

DE ZONIS.

VT uero ad uniuersum cæli corpus reuertamur, tota ea moles quinque distinguitur zonis: quarũ media ea est, quæ inter utrũq; tropicum continetur: eam dissecat mediam æquinoctialis, in obliquum uero zodiacus amplexatur. Et quoniam Sol sub zodiaco semper est, accidit ut bis annis singulis eam pererret: dũ scilicet à Capricorno ad Cancrum fertur: mox dum à Cancro ad Capricornum reuertitur. Ita fit ut aßidue Solis ardoribus exusta nullum refrige-

frigerandi ſpatium nanciſci poſsit: ideoq́ue torrida conſenſu omnium uocitatur. Duæ mox regiones, quæ orbes potius quàm zonæ uocandæ eſſent, à forma quippe orbiculari, qua præditæ ſunt, arctico una, antarctico altera circulis circunſcribuntur. Vtriuſq; polus ſuus pro centro eſt. Atq; hæ ſunt, quæ glaciales ab omnibus uocitantur.

Alteræ cæli regiones duæ, quæ ſcilicet intra cõuerſionem Cancri, & arcticum circulũ, quæq; intra conuerſionẽ Capricorni & anctarcticũ

continentur, quia calorem frigori commiſcent, temperatæ fiunt, pérq; uices annuo ſpatio nunc abeunte Sole obrigeſcunt, nunc eo appropinquante concaleſcunt.

Has appellant habitabiles, has temperatas, has munere deorum immortalium animantibus conceſſas aiunt. De quibus apud Marònem:

Quinque tenent cælum zonæ: quarum una coruſco
Semper Sole rubens, & torrida ſemper ab igni:

Quam circũ extremæ dextra leuáq; trahuntur.
Cærulea glacie concretæ, atque imbribus atris:
Has inter, mediámque duæ mortalibus ægris
Munere concessæ diuûm, & uia secta per ambas,
Obliquus quà se signorum uerteret ordo. Ad eandem porro faciem ipsa etiam tellus iisdem zonis distinguitur: glacialibus enim hinc & inde ad polos constitutis, torrida sub zodiaco, duas inde medias temperatas habet, ut apposita indicat figura.

Tametsi, quantum ad torridam spectat, Græcorum aliquot disputationes non desunt aliorũ, inhabitabilem propter æstus intolerabiles, aliorum temperatissimam eam esse propter dies & noctes

noctes semper æquales, asserentium. Quæ quidē ultro citróq; examinata apud Posidonium & Cleomedem uidere poteris. Nam & qui nunc terrarum marísque orbem supra infráque nauigant, maximam cœli temperiem sub æquinoctiali se deprehendisse autumant. Sanè autem Ouidius Ptolemæi, atque adeo communem secutus opinionem, dixit.

Vtq́ue duæ cælum dextra, totidémque sinistra
Parte secant zonæ, quinta est ardentior illis:
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura dei, totidémque plagæ tellure premuntur:
Quarum quæ media est, nō est habitabilis æstu.
Nix tegit alta duas: totidē inter utranq; locauit,
Temperiemq́ue dedit mixta cum frigore flāma.

DE PARALLELIS.

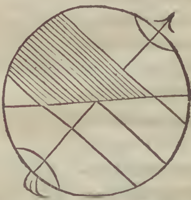
CVm autem constitutum sit ex iis quæ superius enarrata sunt, Solem unoquoq; die contra diurnum cursum gradum zodiaci unum orientem uersus obrepere: hinc accidit ut propter zodiaci obliquitatem diebus singulis nouū quendam circulum in cælo describat, turbinata uertigine, altero iuxta alterum, funiculi inspirā collecti instar, adhærescēte: à Capricorni quippe

primo gradu exorsus, usque ad primum Cancri: mox reciprocatione facta à Cancro Capricornũ usque eandem replicet spiram, eosdemque circulos ductu perpetuo describat: ita neque hodie eodem horizontis termino oriatur, quo heri emicuit, neque quo hodie loco apparuit cras sit oriturus.

Hi uero circuli, qui numero sunt cẽtum circiter & octoginta, pari scilicet dierum numero, quo semestre constat anni spatium, paralleli nuncupantur. Facti uero sunt hi paralleli ad instar funiculi, quẽ tu nonnunquam turbini solitus es obuoluere, cũ puer eum parabas ad iactum. Ab imo uerò crescit habenæ ipsius circunductus, ueluti unusquisq; dies per uniuersum semestre habenam sibi semel circunducat: dicuntúrque paralleli græco uocabulo, quòd æquo inter se distent interuallo: & in sphæra quoque dicuntur paralleli, & ad eius simili-

ſimilitudinem in continenti, ibi circuli, hic linearum ductus, quicunque parem æquidiſtantémque inter ſe latitudinẽ tuentur, huiuſmodiq́; lineæ toto terræ tractu ab oriente occaſum uerſus ab cæli gradibus ſingulis ductæ, parallelæ à coſmographis appellantur.

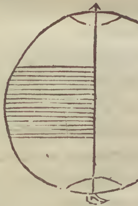
Quoniam uero parallelorum, de quibus primo agebamus, ductus à parte ea horizontis, quæ ad orientem eſt, ad alterã, quæ occidẽtalis eſt, quãtum ad diurnarum horarum incrementum, diminutionémue pertinet, conſiderantur, accidit ut finitore per obliquum porrecto paralleli ipſi diurni eo breuiores arcus habeant, quo ſunt Capricorno proximiores, puta funiculi ductus in turbine, qui cuſpidi proximius trahuntur: eo uero magis exporrigãtur, quo magis ad Cancrum tendunt, quippe ad partem turbinis latiorem.

Quod quidem minime accidit in ſphæra recta, utrouis modo quis rectam intelligat. Siquidẽ quibus polus ipſe zenith, eſt, uno emerſu Sol

ſemeſtrem diem affert: atque uno itidem occaſu eiuſdem lõgitudinis noctem facit. Ita illis mẽſes xij. unus eſt dies ex ijs, qui luce & tenebris conſtant.

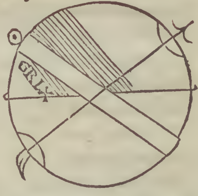
Vbi uero horizon æquinoctialem ſecat ad angulos rectos, quod accidit cum per utrunque polum ductus fuerit, parallelorum arcus diurni, nocturniq́ue inter ſe pari ſunt dimẽſione, ac perinde

dies atque noctes pari horarum ſpatio, xij quippe utriuſque numero attributis, perpetuo agunt æquinoctio. Tota uero torrida arcus huiuſmodi ferè pares ſunt, quare per meridionalem ad L. circiter gradus manifeſtum eſt paruam eſſe dierum ac noctium differentiam, ſub æquinoctiali uerò dies prorſus eſſe pares noctibus.

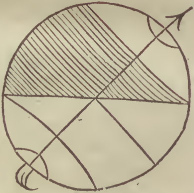
DE INAEQVALITATE dierum ac noctium.

SEd ut de zonis, locisque aliis quæ plurima dici possent, copiosissimè ab aliis tractata, missa nũc faciamus, satis superque nobis fuerit, quæ regioni nostræ accidant explicare: deq; zonæ eius, quam incolimus, cõditione disputare. Variat hæc dies ac noctes, prout Sol magis minúsue ad Cãcrum accedit, aut recedit: siue huius rei cardinẽ Capricornum statuere uoluerimus: idque uti dicebamus, accidit tam ob zodiaci quàm ob horizontis nostri obliquitatem. Sed quoniã hoc oculis discernendum est, age sphærã ipsam in manus capiamus. Et finitore primũ ad poli certam altitudinem constituto, puta

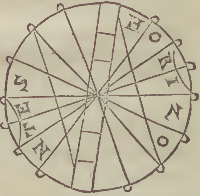
gradu XL. age ceream hanc lenticulam puncto illi apprimamus, ubi incipit Capricornus. Sitque huius cerulæ facies Sol ipse: tollamus nũc qua parte exortus est, quippe à dextera nostra Solem supra horizontem, sensimque meridio-

nalem usque deducamus. Bene habet. hic eam sistamus. Tu uero enumera nūc gradus per Tropicum (is enim huius loci parallelus est) qui à meridionali ad horizontem usque sunt, quam uiam puta hodie Sol iuit. Hi circiter sexaginta sunt. Solem autem scimus unaquaque hora gradus cæli 15 permeare. Hi uero sunt non plures quàm sexaginta. Quatuor hoc est horarum spatium, quo peruentum est ad meridiem: totidémque gradus, horæque totidem residuæ sunt ad occasum usque: eritq; dies hic horarum octo. At si polus altius attollatur, horizō fit zodiaco propinquior, déq; arcu Tropici, quem primū statuimus parallelū, eo plus adimit, fitque breuior dies: quo uerò magis polus ad horizontem deprimitur, eo minus horarum diurnarū amittitur. Hinc tāta horarū accidit tota zona uarietas, ut alibi Sol per unā, duásue, aut treis plurimum horas se uidendum exhibeat, alibi per quatuor, alibi per quinq;: & ita per singulorū graduum motum,

quo polus ſupra horizontem uidetur attolli, ſigillatim ad 24 uſque horas noſtræ dies zonæ progreditur. Extra hos terminos, uti dictum, in torrida æquinoctium ferè perpetuum, in glacialibus, menſtruus, bimeſtris, trimeſtris, quadrimeſtris, quinque alicubi menſium, & ſemeſtris ſub polo dies habentur: quæ ſingula tumet ipſe attollendo deprimendóue horizonte deprehendes, & à coſmographis paſſim obſeruata comperies.

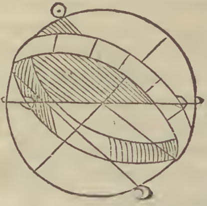
Eadem autem ratione, qua diē dimetimur, noctem quoque in ſemeſtri altero commetiemur: quæq́; de Capricorno ſuper die locuti ſumus, ea nocte ſuper, ad Cancrum referuntur.

Arcus enim ille æſtiui Tropici, quem nox ipſa percurrit: cuius punctum è regione Solis in Cancro ſtatui neceſſe eſt, quantū extendatur uides. Sexdecim enim horas amplectitur, cum per gradus excurrat du centos circiter & quadraginta.

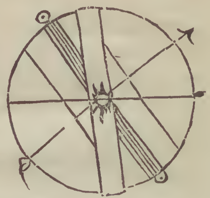
Si uero cerulam eam quam pro Sole affixera-

mus in primũ Cancri punctum transtulerimus, & ab ortu occasum usque in tropico dimensi fuerimus, magnam deprehẽdemus intercapedinẽ: quæ ab horizonte orientali ad occidentalem usque

porrigitur: idq́ue Soli, die toto superãdum, breue illud quod infrà erit, nocte percurrendum. Hunc porro circulum astronomi octo dimensi portionibus, diurnæ parti quinque, nocturnæ uero treis distributas inuenere. Sed enim hæc in simplici hac sphæræ traditione non sunt usque adeo minutatim perquirenda. Hinc patet à Capricorni gradu primo, Sole ad Arctos iter suum dirigente dies augeri quotidie, usque dum ad Geminorum exitum peruenerit: esse tamen intra finem Geminorum, & prima Cancri puncta, siue gradus dicere uoluerimus, moram aliquam, ut per aliquot dies, dum candẽ uiam nobis itare apparet, loco dimoueri uix discernatur, unóque & eodẽ parallelo oriri uideatur. Gradus enim illi aspectui nostro non obliqui, sed recti potius appa-

apparent, quod tempus nostri solstitium appellauere. Mox à principio Cancri ad finem usque Sagittarij quotidie imminuitur dies. Et circa cardinem hunc, primos quippe Capricorni gradus, brumales illi dies sunt, solstitiumque hyemale, noctibus totius anni quàm longissimis.

Quòd uero nonnulli solstitium utrunque singulis diebus absoluunt, errorem esse ipsa comprobatur experientia. bis uero anno quolibet, cum scilicet Sol ad ultimos gradus Piscium peruenerit, & primos Arietis inuaserit, neque nō cum extremam Virginis partem, & Libræ primam permeat, cùm arcus illi parallelares tam diurni, quàm nocturni pari ferè dimensione sint, fieri contingit æquinoctium. Verum hoc euidentius, quàm solstitium, designari potest, & uno tantum die, uel una nocte describi: quia obliquus Solis meatus facile transcursum indicat. Ac ut uno deniq; uerbo dicamus, prout Sol magis aut minus polo nostro propinquat, ita diem augeri

uel minui manifestum est. Hinc tibi Virgilianũ illud liquet,

Cur tantum Oceano properent se tingere Soles
Hyberni: uel quæ tardis mora noctibus obstet.

DE CALORE ET FRIGORE.

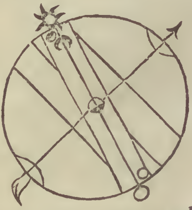
EAdem ratio, idémque Solis cursus, aduentúsque aut recessus in causa est, cur anni tempora nũc æstuosa, nunc rigentia, nunc tẽperata fiant. Nam cũ Solis mora supra horizontẽ calorem inspiret, nox uero refrigeret, euenit ut hyemali tempore nox multum inuehat humorem, ac perinde totum cæli tractum refrigeret, concrescátque aër ipse ob frigus: cuius munus est liquentia condensare, adeo ut Sol exiguo eo temporis spatio, quo se nobis ostentat, mox ad inferiora cæli sub horizõtem, statim raptus nullam habeat facultatem, neque crassiciem aëris perrumpendi, neq; calorem suum moræ saltem, qua lucet, beneficio sensim immittendi: atq; ita omnia rigore & glacie obstupescunt.
Crescente uero sensim die, Solem ipsum ualidiorem fieri sentimus, & nunc hæc nunc illa nubila depelli, donec æqui data campi copia certamen æquet, & pari cum nocte ui colluctetur,

quod

quod fit ubi ad æquinoctium uernum peruentum est. Inde uictor euadens eo acrius ipse noctem, ac perinde frigus omne premere & insectari perseuerat, quo iniquius ab ea fuerat habitus: factúsque quodammodo cæli dominus, noctis finibus in arctum redactis, calorem ipse suum per uniuersam hanc plagam ad grauem usque dominationem extendit. Et quoniam rerum est omnium uicißitudo, cum primum late lasciuiens Cancrum in inuidiam Lunæ, quæ nocti patrocinatur, male multauit, inuiolabili fatorum lege solum iussus uertere, ad Leonem, qui cum arctißima illi intercedit amicitia, sese recipiens, amittendæ sibi posseßionis conscius, quanto potest conatu uires suas omnes effundit, & caniculares illos æstus toto aëre iaculatur. Receptus demum à Virgine Astreæ commendatur, quæ conata inter eos cōponere, parémque utrique potestatem fieri, nihil quidquam proficit: siquidem nox Scorpionibus, & Sagittarijs armata Solem aggreditur, longóque exagitatum certamine demum fugat, rerum summa ad tempus ipsi frigori commendata.

COMPENDIVM DE ECLIPSIBVS.

Reliquum est, ut Solis Lunæque labores, eclipses quidem ipsas, hoc est cur modò Luna subitæ nonnunquam umbræ interuētu, modò Sol occursante Luna obscurētur, explicemus: curque id non unoquoque Lunæ coitu, & oppositione fieri contingat. Quare animus hoc loco tibi acrius excitandus, & aures depurandæ, ut quæ dicam rectißime percipiantur. Memineris autem illud omnium primum, quod paulo ante dictum, zodiacum ipsum linea quadam, cui nomen eclipticæ, medium ductu perpetuo dissecari, neque Solem unquam ab ea quidquā discedere: eúmque semper ordinem seruare, ut eādem semper itet uiā. Sed enim Luna hinc digressa ad gradus aliquot toto ferè zodiaco expatiatur, neque semper sub ecliptica fit obuiā Soli, plerunque autē

libera transit eo tantum salutato: quippe Sole in aliquo gradu, puta Cancri primo existente,

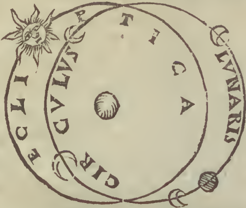
tran-

transilit sæpe Luna ultra tropicum, interdum ad quintum usque gradum ab ecliptica, interdũ minus: aut ad inferiora signa prolapsa infra suprâue Capricorni tropicum eodem modo defertur, neque quidquam attingit eclipticã. Atqui necesse est si eclipsis uentura sit tam Solis quàm Lunæ, quocunque accidat signo septentrionali, uel australi, utrunq; sub ecliptica deprehendi. Secaret uero ecliptica terram mediam in æqualeis parteis, si linea inde demissa, quæ mundi machinam diuideret, traduceretur. Quare, siue terra ipsa Lunæ opponenda sit, ut umbra sua, quæ illud usque exporrigitur, eam obscuret, siue Luna Soli obijciatur, ut lumen eius inuideat terræ, necesse est utrunque planetam sub ecliptita reperiri: & ea de causa lineæ nomẽ id à græcis inditum, quòd defectuum huiusmodi causa sit

Debes autem animo percipere in duobus eclipticæ locis pari graduum interuallo transire in transuersum lineã alteram, siue circulum mauis dicere, per quem

Luna fertur, qui ab ecliptica resiliens interuallũ quoddam relinquit adapertũ quasi perscindã. Sed ubi coniungitur eclipticæ, una parte caput Draconis,

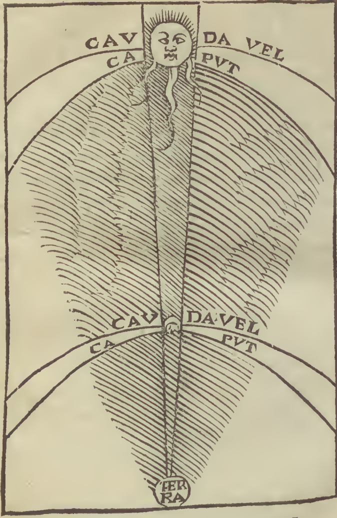
altera cauda uocatur ab astronomis, huiusmodiq́ue puncta non secus per cælum moueri nobis uidẽtur, quàm Sol & planetæ reliqui cursu nunquam intermisso perambulant. Eo tamen differunt, quòd capitis & caudæ motus mundum sequitur undeuiginti diebus uno superato gradu, quot itidem anni in coitionum Lunæ reciprocatione numerantur. Atque hic ille numerus est, quem aureum appellant.

DE SOLIS ECLIPSI.

SI Solis igitur defectus euenturus sit, utrunque tam Lunam quàm Solem aut in capite, aut in cauda Draconis esse necessarium est: ut Luna interposita conspectum Solis adimat ipsi

terræ

terræ, quæ & ipsa, uti superius dictum, sub ecliptica est. Raro uero euenit ut Solis uniuersum corpus obscuretur, quod sæpe accidit in Luna. Quòd autem pars tantum interdum adimatur, ea de causa fit, quòd Luna non semper obuiam fit sub eo puncto uel capitis, uel caudæ, sed iuxta elabitur, quáque parte lineam attingit eclipticam, ea uel luce priuatur, si terra intercedit, uel Soli adimit lucis partem, si iuxta transiens eclipticã omnino perstrinxerit. Sed ut hæc facilius intelligantur, subijcienda figura fuit hæc, quæ moduli uicem gerat.

DE LVNARI ECLIPSI.

Porro ſi Lunæ defectus contingat, Solem in capite, Lunam in cauda deprehēdi neceſſe eſt: aut uice uerſa, Solem in cauda, in capite Lunam. Ita enim terra in medio ſita, cum umbræ ſuæ pyramide

mide lunare corpus tranſiliat, ſi eam ibi deprehenderit, tantiſper occupat, donec illa eluctata per horas plurimùm treis, aliquando quatuor, euadat: ex umbraq́; illa omni paulatim exēpta totius mox orbis candorem oſtentet.

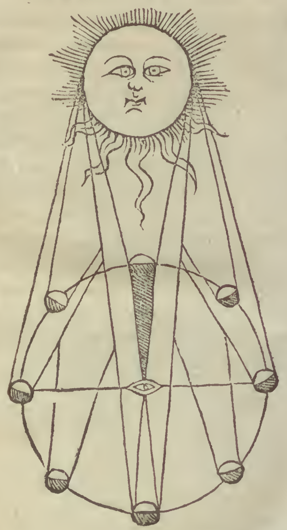

Atque hic est Lunæ, quem aiunt, labor: putabant enim homines huius ueritatis ignari, quotiens id accidebat, laborare Lunam ex incantationibus maleficorum hominum, & ea de causa cymbalorum tinnitu, & clamoribus occurrendum instituerāt: ne scilicet Luna excantantium uoces audire posset, atque ita minus obsequi cogeretur. Sed hæc rudioris ætatis deliria fuerunt.

CVR FACIES LVNAE uariæ.

NOn est autem loco hoc prætereundum, Lunā, quam modo toto orbe plenam, modo tuberosam, modo dimidiam, modo excauari & ad nihilum redigi unoquoq; mense conspicimus, id ea de causa pati, quia dimidium tantum lunaris corporis lucet, quod scilicet à Solaribus radijs illustratur. Hinc fit ut cū Luna in oriēte est, Sol uero in occidente, aut cōtrà, oculus noster, qui medius est inter utrunq;, eam Lunaris corporis medietatem aspiciat, quæ à Sole irradiatur, aque ita tota candicare uideatur. Vbi uero à diametro secedere incipit, ea de causa nobis imminui uidetur, quia pars illustrata per obliquū

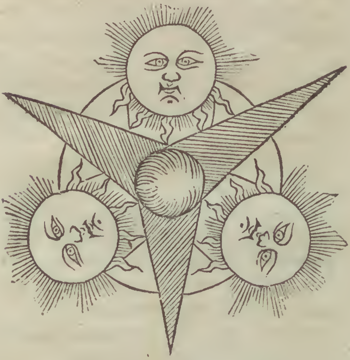
auertitur, atque ita oculis nostris eripitur. Ita cũ eadem in cæli quadra prima uel tertia reperitur, dimidia sui parte nobis sese uidendum offert. Mox quò magis ad Solem appropinquat, eò magis superior pars illustratur, quæ ab obtutu nostro semota est: inferior, quæ scilicet ad oculos nostros obuersa est, obscuratur, aut potius deficere uidetur. Et cum Soli demum subiecta est, luminosa eius parte tota ad Solẽ uersa, nobis qui infra sumus, illuminis apparet, donec à Sole recedens tertia mox die obuersæ in) literæ speciẽ sese nobis uisendam præbet, ac dãno mox quotidie reparato magis increscens, usque ad quintumdecimum diem, paulatim aucta, toto iterũ corpore sese illustratam ostentat.

QVID NOX, QVID DIES SIT.

NEque illud ignorandum est, diem aut à tempore, aut à qualitate intellgi. à tempore

pore quatuor & uiginti horis constare, à qualitate esse aërem illuminatum, à Sole supra horizontem euecto, & quàm diu moram ibi traxerit, ad occasum usq;: noctem uero nihil aliud, quàm terræ umbram: atq; euenire semper, ut simul ac Sol infra horizontem deciderit, umbra

hæc oboriatur, terramque obfuscet media sui parte, diametro cū Solis progressu semper mobili. Itaque non ante dies est, quàm Sol iterum supra horizontem emergat. Accidit tamen, ut

Sole per gradus duodeuiginti infra horizõtem, ut Ptolomæus, tam in exortu quàm in occasu existente, lumen eius supra diffundatur: atque ita fermè per horã anteaquam oriatur, & posteaquam occiderit, adhuc lux in superiore hemisphærio maneat, idq́; tempus Latini crepusculum uocauere. Habes iam adolescens honoratissime, sphæræ summam, quemadmodum tota mundi machina orbicularis fingitur, & ut ipsi cælorum orbes quatuor & uiginti horarum spatio circumuoluuntur, quæq́ue sua unicuique inferiorum sit cessationis causa. Habes elemẽta quatuor infra cælum Lunæ, terramq́; in medio omnium: quibus tota hæc constat fabrica, pro centro reductam. Habes de polis duplicem considerationem & uertiginum uarietates, æquinoctialem, zodiacum, tropicos duos, & polares totidẽ circulos, quos una cum coluris duobus tibi descripsimus. Circulos mobiles, finitorẽ & meridionalem cõmonstrauimus: quid sphæra recta, quid obliqua sit ostendimus: Solis & aliorum planetarum diurnos annuósq; motus, quantum ad ortum & occasum pertinet, indicauimus. De zonis quinque & parallelis, unde æqualitas, & inequalitas dierum & noctium accidat, disseruimus: ad hæc, unde calor & fri-

gus resultaret aperuimus. mox defectuũ tam in Sole quàm in Luna causas modumque non modo retulimus, sed oculis propemodum subiecimus: quæ quidem ad eam quam affectas geographiæ peritiam satis tibi superque opis allatura sunt. Reliqua de exacto cælorũ numero, de epicyclis, de eccentricis, & deferentibus circulis in planetarum sphæris, de motuum quorundam trepidatione, quæ astronomorum subtilitas excogitauit, sed quibus ægre philosophi assentiuntur, quæque authores eosdem perplexa loqui cogunt, neque ad hoc negotium, neque ad studia nũc tua pertinere arbitrati sumus. Quare ijs, & sublimiori doctrina illa, quæ eruditissimi Viterbiensis tui propria est, dimissis, tibi per immensos terrarum marísque tractus ingressuro, hæc de sphæra dicta sufficere iudicauimus.

FINIS.

Donati Villaltæ Feltr. physici Carmen, ad Pierium.

Duxisse Phœbum te per alta sidera,
Vraniam aut ipsam puto,
Pieri Aonidum decus sororum:
Qui, dum situs, uagos meatus orbium,
Dum temporum uarias uices,
Dum Lunæ coitus, graues labores,
Quæ signa flexo deferantur circulo,
Errantia aut quà commeent,
Fixa stellifero uel astra olympo;
Dum cuncta demum, quæ tenet cæli ambitus.
Tali ordine, ut meritò queat
Mirari sapiens, rudis doceri,
Breuissimo complecteris compendio,
Terras polósque munere
Tam docto tibi Pieri obligasti.

DE ECLIPSIBVS EX Proclo.

IN uniuersum cũ acciderit eclipsis alterutrius ☉ aut ☽ in ♉, ♍ aut Cap. fructuum penuria, & præcipue frugum satorúmque continget. in ♊, ♎, & ♒ fames & atrocissimæ ægritudines, morbo

morborúmq; pestes mortalibus ingruere astronomi obseruauerunt. In ♋, ♏, & ♓ obscuræ turbæ, ignobilísque plebeculæ interitus, diuturnæ bellorũ seditiones, & aquitiliũ marinorumq;, & aliorum in æquore degentium magna pernicies. Quartus trinus in signis ♈. ♌. ♐. Vnde argumentum hoc exordiebatur, explicari non potuit, quia codex græcus corrosus erat prima statim pagina. Sed quid ibi cõtineretur ex unius cuiusque signi decanis satis apparebit.

Effectus iudiciarij ob Solis eclipsim per decanos singulos.

Sol cum laborare uisus fuerit in aliquo ex primis decem gradibus ♈, crebros armorum & exercituum motus portendit, continuásque expeditiones, & insultus bellorum cum tumultu plurimo: Seditiones, controuersias & intemperiem aëris ad siccitatem potissimum uergẽtes.

In sequenti uero decano regis carcerem, mœrorem, aut mortis periculum, arborúmque fructiferarum corruptionem, ac terra nascentium putredinem. in ultimo denario tristitiam, & luctum affert mortalibus, magnæque mulieris obitum, & ad hæc pecudum perniciem minitatur. In ♉ uerò denario primo negotiatores affligit, & irrita tractare cogit, omniaque eorũ

negotia subruit, satis quoq;, & segetibus obest. In altero decano peregrinantibus, parturientibúsque parat incommoda. In postremis, pestémque famémque inducit. In ♊ primis x gradibus sacerdotibus, & in quouis ordine sacris initiatis dissentionem, lites, & seditiones aggerit: odia infanda, legum contemptum, & pietatis etiam neglectum concitat. In x mediis latocinia maritima, & cædes. In ultimis x regis obitum, & status publici detrimenta uaria, ciuiliúmque negotiorum irritos euentus.

In ♋ X. primis gradibus aërem perturbat, magnáque exagitat uarietate. In secundo decano fluuios & fontes exiccat, incōtinentiam, & petulantiam mortalibus intentat. In ultimis X. gradibus per uniuersam Armeniam, & Africam, cæterásque regiones Cācro subiectas, morbos, seditiones, & lues alias immittit.

In ♌ denario primo summi alicuius principis mortem, & rei frumentariæ penuriam præmonstrat. In secundo, regis, magnatum, & procerum anxietates & detrimēta minitatur. In ultimis captiuitates, obsidiones, direptiones, & ædium sacrarum profanationes.

In ♍ decano primo, calamitosum regis alicuius exitum, & stragem arguit.

In

In secundo famem, pestem, & seditiones mortalium.

In ultimo, pictoribus, poetis & Mercurialibus, qui ingenio uigent, aduersa omnia, cædes, exilium, & similia.

In x primis gra. ♎ aërem corrūpit, pestem suscitat, & annonam flagellat, carámq; reddit. In mediis magni regis mortem, seditiones, & famem portendit. In ultimis nobilium cōtrouersias, & fortunarum detrimenta.

In ♍ denario primo tumultus bellicos mouet, cædes, odia, captiuitates, & proditiones machinatur.

In medio, regis cuiuspiam perniciem, auersum exercitus animū, & similia. In ultimo, alienigenæ tyranni aduentum, ignauiam atque socordiám prioris regis omnibus inuisam.

In x primus ♐ gradibus seditiones inter mortales manifestas ostendit, & ab omni consensu, concordiáque abalienationem. In x mediis, camelorum, rudentúmque iumentorum, ac cæterorum eius generis ueterinorū animalium interitū. In ultimis & equos, & exercitus multifariam affligit. In ♑ decano primo infelices habet magnorum uirorum casus, regis alicuius transmigrationem, nobilium & plebis re-

belliones. In medio denario iuratos milites in imperatorem, ductoréſque ſuos irritat: conatúſque eorum irritos, aut infelices euentus facit. In poſtremo tumultuarium regis motũ cit, famem inducit. In ♒ primis x. gradibus publici mœroris & luctus materiam præbet. In x mediis latrocinia publica, furta, rapinas, terræmotúſque, & famem comminatur. In ultimis, ouium, agreſtiúmque brutorum eiuſmodi interitum innuit. In ♓ decẽ primis gradibus fluuios exiccat, maritima infortunat. In medio decano clari præſtantiſque uiri mortem, ac in maritimis regionibus piſcium uaſtitatem, terræque motum facit. In ultimo denario ſeditionem, crudelitatẽ, ferociam, & inhumanitatẽ militũ extimulat.

SVPER ECLIPSI LVNAE Proclus idem.

IN ♈ decem primis gradibus obſcurata Luna febres futuras, ædium incendia, combuſtiones nemorum, ac aëris ſiccitatem oſtendit. In medio denario peſtilentiam.

In x ultimis gra. abortiuos partus, & incõmoda, periculáq; huiuſmodi alia in mulieribus.

In ♉ denario primo, nece, morbóque graſſatur in pecudes.

In x.mediis gradibus reginæ obitum, & satorum seminúmque sterilitatem immittit.

In ultimis, in serpentes, & reptilia sæuit.

In ♊ decē primis gra. incursiones & rapinas hostium minitatur.

In x mediis repentinos exercituum motus, priuatarum, publicarúmq; rerū sollicitationes.

In ultimis, præstantis famæ uiri obitū ostendit.

In ♋ denario primo bellū omnino cōcitat.

In secundo exactiones acerbas, tributa intolerabilia, & huiusmodi onera portendit.

In ultimo, sexui muliebri morbos, subitas, miseras, repentinásque neces miniminitatur.

Id ♌ x primis gradibus, uel celerem regis alicuius infirmitatem, uel præclari cuiuspiam uiri mortem adducit.

In x uero mediis regis iter, & aliquam rerum mutationem accersit.

In ultimis, exercitus populósue excitat ad res nouas.

In ♍ decano primo ægrotationes regum inducit, atque hominum uarias discordias & seditiones. In secundo, in consultores, scribas, & huiusmodi hominū forēse genus perniciē parat.

In ultimo mortalibus morbos affert.

In decem ♎ primis gradibus, grandines &

fœdas alias tempestates prouocat.

In x medijs, uitiligeneis omnibus perniciosa est.

In ultimis, magni clariq́ue uiri interitum minatur.

In ♏ x primis gra. horrenda tonitrua & fulgura portendit, & interdum terræ motum.

In decem uero mediis, oliuas & aërem exsiccat, & febres æstuosas facit.

At in ultimo decano, eadem minitatur, atq; insuper inter mortales plurimum sæuit morbo, rixis, seditionibus, cædibúsque.

In ♐ x primis gra. latrocinia, & rapinas immittit. In x medijs, in equos, & in mulas desæuit. In ultimis pestem afflat, & mala inter mortales plurima.

In ♑ decano primo suggillationes in homines mouet, & præstantis alicuius uiri perniciosam cædem ostendit.

In medio decano crebros militum insultus, incursiones crebras, latrocinia & captiuitates. In ultimo, regis alicuius mortem & seditionẽ.

In ♒ x primis gra. malam regi cuipiam ualetudinem indicat affuturam. In x medijs sementem lædit uniuersam. In ultimis insignem rerum omnium mutationem facit, qua tamen,

qui-

quicunque grauiora perpeßi fuerint, à malis liberentur.

In ♓ denario primo, sacerdotibus, & æditimis antistitibúsq; luctum, & mœrorem affert. In medio, magni, præstantísque uiri obitum. In ultimo latrocinia, & rapinas terra maríque promiscuas minitatur.

FINIS.

[illegible] 21 [illegible] 6 [illegible]
[illegible] 2.0. [illegible] 16. 9. n. 12 227 [illegible] 24
20 . 42 . 33.

[illegible]

18
13
3 6

51
30
1 6

2001 [illegible] 15 . 18 [illegible]

2001
2.0 [illegible]

[illegible]